

Η Διεύθυνση Δημοτικής Εκπαίδευσης (Δ.Δ.Ε.) και το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο (Π.Ι.) στηρίζουν τα σχολεία με ποικίλους τρόπους, με σκοπό τη διευκόλυνση της εφαρμογής του Σχεδίου Δράσης του Υπουργείου Παιδείας, Πολιτισμού, Αθλητισμού και Νεολαίας, το οποίο αφορά στην ένταξη των μαθητών/ριών με μεταναστευτική βιογραφία στο κυπριακό εκπαιδευτικό σύστημα. Πιο κάτω, σημειώνονται οι ενέργειες στις οποίες αναμένεται να προβούν οι σχολικές μονάδες, ώστε ο παρεχόμενος χρόνος ενισχυτικής διδασκαλίας της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας να χρησιμοποιείται με τον πλέον αποτελεσματικό και αποδοτικό τρόπο.

A. Κατανομή περιόδων και διαχωρισμός παιδιών

Ο χρόνος που παραχωρείται στα σχολεία για την ενισχυτική διδασκαλία της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας πρέπει να αξιοποιείται αποκλειστικά γι' αυτόν τον σκοπό και όχι για οποιονδήποτε άλλο λόγο. Για τη σωστή διαχείριση του χρόνου, οι σχολικές μονάδες αναμένεται να προβούν στα ακόλουθα:

1. Παραχώρηση του χρόνου σε έναν/μία εκπαιδευτικό (ή δύο ανάλογα με τον συνολικό αριθμό περιόδων του σχολείου), ο/η οποίος/α έχει τύχει συστηματικής επιμόρφωσης κατά τα προηγούμενα χρόνια ή/και έχει σχετικά ακαδημαϊκά προσόντα (διδασκαλία της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας, διγλωσσία, διαπολιτισμική εκπαίδευση). Σχετική είναι η εγκύκλιος με αρ. φακ. Π.Ι. 7.1.10.3.4, Π.Ι. 3.1.05.2, 7.1.19.4/3 ημερ. 4 Σεπτεμβρίου 2017 (αρ. εγκυκλίου στο διαδίκτυο γρρ6190).
2. Σε καμία περίπτωση ο χρόνος για τη διδασκαλία της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας δεν αξιοποιείται σε ατομικό επίπεδο. Αναμένεται όπως σχηματιστούν ομάδες-τμήματα ανάλογα με την επίδοση των παιδιών στα δοκίμια αρχικής διάγνωσης γνώσεων Ελληνικών. Δηλαδή, τα τμήματα ενισχυτικής διδασκαλίας δεν σχηματίζονται ανάλογα με την τάξη στην οποία φοιτούν τα παιδιά, αλλά με βάση το επίπεδο ελληνομάθειάς τους. Υπενθυμίζεται ότι η εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας μπορεί να πάρει δύο βασικές μορφές, σε:
 - (α) μικρές ομάδες παιδιών και
 - (β) παράλληλα τμήματα ταχύρρυθμης εκμάθησης.

Η κάθε σχολική μονάδα, ανάλογα και με τις ιδιαίτερες ανάγκες των παιδιών, έχει την ευελιξία να εφαρμόσει είτε τη μια είτε την άλλη μορφή ή ακόμα και συνδυασμό τους, με απώτερο στόχο την αποτελεσματικότερη και πιο ορθολογική αξιοποίηση του παρεχόμενου χρόνου. Σχετική είναι η εγκύκλιος με αρ. φακ. 7.1.19.1/16 ημερ. 3 Σεπτεμβρίου 2013 (αρ. εγκυκλίου στο διαδίκτυο dde3812). Μέχρι τις **26 Σεπτεμβρίου 2019**, και αφού σχηματιστούν τα τμήματα, τα σχολεία θα πρέπει να αποστείλουν στα οικεία Επαρχιακά Γραφεία Παιδείας το αναθεωρημένο έντυπο ΔΔΕ 42 «Πληροφοριακό Δελτίο για την Ενισχυτική Διδασκαλία σε Μαθητές/Μαθήτριες με μεταναστευτική βιογραφία».

3. Εκεί και όπου υπάρχει η δυνατότητα συστήνεται όπως τα παιδιά επιπέδου Α1 σχηματίσουν ένα τμήμα και τα παιδιά επιπέδου Α2 άλλο. Το ίδιο ισχύει και για τα παιδιά επιπέδου Α1, τα οποία κατά τη σχολική χρονιά 2019-2020 θα φοιτήσουν στην Α' δημοτικού, όπου συστήνεται να σχηματίσουν ξεχωριστό τμήμα από τα υπόλοιπα αρχάρια παιδιά του σχολείου, δεδομένου ότι παρουσιάζουν άλλες ανάγκες στη διδασκαλία (δεν έχουν κατακτήσει ακόμη, σε καμία γλώσσα, τον μηχανισμό ανάγνωσης, τον οποίο μαθαίνουν μαζί με τα υπόλοιπα παιδιά στο μάθημα των Ελληνικών).

4. Αναμένεται ότι το σχολείο θα διαχειριστεί με τέτοιο τρόπο την κατανομή των περιόδων, ώστε να διασφαλιστεί ότι τουλάχιστον τα αρχάρια παιδιά θα έχουν μαθήματα διδασκαλίας της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας καθημερινά: ένα σχολείο για παράδειγμα, στο οποίο έχουν παραχωρηθεί 18 περίοδοι ενισχυτικής διδασκαλίας, θα μπορούσε να δημιουργήσει 3 τμήματα των 6 περιόδων την εβδομάδα (ή τμήματα των 7, 7 και 4 περιόδων κ.ο.κ.).

B. Χορήγηση διαγνωστικών δοκιμών και ερωτηματολογίου για γονείς

Με σκοπό την παρακολούθηση της προόδου των παιδιών με μεταναστευτική βιογραφία στην εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας, κάθε εκπαιδευτικός θα πρέπει να τηρεί ατομικό φάκελο για το κάθε παιδί, στο οποίο θα καταχωρίζονται τα διαγνωστικά δοκίμια που θα χορηγούνται καθόλη τη διάρκεια της χρονιάς, καθώς και οποιοδήποτε άλλο υλικό.

B.1 Δοκίμια αρχικής διάγνωσης γνώσεων Ελληνικών

Κατά τον πρώτο μήνα έναρξης των μαθημάτων, οι εκπαιδευτικοί καλούνται να χορηγήσουν τα δοκίμια αρχικής διάγνωσης γνώσεων Ελληνικών. Στα παιδιά που θα φοιτήσουν στην Α΄ δημοτικού θα χορηγηθεί διαφορετικό δοκίμιο (δεδομένου ότι δεν έχουν κατακτήσει ακόμη τον μηχανισμό ανάγνωσης), το οποίο θα αφορά σε δραστηριότητες λεξιλογίου και κατανόησης – παραγωγής προφορικού λόγου. Σημειώνεται ότι τα δοκίμια θα πρέπει να χορηγούνται σε κάθε νεοαφιχθέντα μαθητή/μαθήτρια κατά τη διάρκεια της σχολικής χρονιάς ο/η οποίος/α θα δέχεται στήριξη για την εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας και θα εντάσσεται σε υφιστάμενες ομάδες. Τα δοκίμια συνοδεύονται από οδηγίες χορήγησης και διόρθωσης και είναι διαφορετικά από αυτά που χορηγούνται κάθε χρόνο από το Κέντρο Εκπαιδευτικής Έρευνας και Αξιολόγησης (Κ.Ε.Ε.Α.), αφού εξυπηρετούν άλλον στόχο, αυτόν της αρχικής διάγνωσης. Τα αποτελέσματα των δοκιμών αρχικής διάγνωσης θα καθορίσουν και τον τρόπο κατανομής των περιόδων ενισχυτικής διδασκαλίας, καθώς και τον διαχωρισμό των παιδιών σε τμήματα.

B.2 Δοκίμια αρχικής διάγνωσης γνώσεων Μαθηματικών

Στο πλαίσιο της αρχικής διάγνωσης των προηγούμενων γνώσεων των παιδιών με μεταναστευτική βιογραφία, οι υπεύθυνοι εκπαιδευτικοί της γενικής τάξης καλούνται να χορηγήσουν τα μεταφρασμένα δοκίμια στα Μαθηματικά, τα οποία είναι βασισμένα στα Αναλυτικά Προγράμματα της Κύπρου, ανάλογα με την τάξη που θα φοιτήσει το κάθε παιδί. Αν δηλαδή ένα παιδί θα φοιτήσει στην Δ΄ δημοτικού, τότε θα του/της χορηγηθεί το δοκίμιο της Γ΄ δημοτικού, ώστε ο/η εκπαιδευτικός να πληροφορηθεί για την προηγούμενη φοίτηση του παιδιού. Με βάση την αρχή της αλληλεξάρτησης των γλωσσών, αλλά και με βάση οδηγίες της Ε.Ε. για αξιοποίηση του συνολικού δυναμικού των παιδιών, είναι σημαντικό οι εκπαιδευτικοί να γνωρίζουν κάποιες δεξιότητες που φέρνουν μαζί τους τα παιδιά, για να σχεδιάζουν καλύτερα τις διδακτικές τους παρεμβάσεις. Τα δοκίμια έχουν μεταφραστεί στα αραβικά, βουλγαρικά, ρουμανικά και ρωσικά.

B.3 Δοκίμια ενδιάμεσης αξιολόγησης

Από τη φετινή σχολική χρονιά θα διενεργείται, επίσης, ενδιάμεση αξιολόγηση των παιδιών που παρακολουθούν ενισχυτικά μαθήματα στην ελληνική ως δεύτερη γλώσσα. Οι εκπαιδευτικοί καλούνται, γύρω στο τέλος Ιανουαρίου, όπως χορηγήσουν το δοκίμιο ενδιάμεσης αξιολόγησης, ώστε να είναι δυνατή η παρακολούθηση της πορείας των παιδιών στην εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας. Με αυτόν τον τρόπο, θα διευκολύνεται η ανακατανομή

των παιδιών σε τμήματα, ανάλογα με την πρόοδο και τις ανάγκες που θα παρουσιάζουν κατά τη συγκεκριμένη περίοδο.

B.4 Δοκίμια τελικής αξιολόγησης

Για την τελική αξιολόγηση των παιδιών οι εκπαιδευτικοί καλούνται όπως χορηγήσουν, κατά τις δύο τελευταίες εργάσιμες εβδομάδες του Ιουνίου, το τελικό δοκίμιο αξιολόγησης. Τόσο τα δοκίμια της ενδιάμεσης όσο και της τελικής αξιολόγησης θα αποτελούνται από τέσσερα μέρη, για να αξιολογείται ξεχωριστά η κάθε δεξιότητα (κατανόηση προφορικού και γραπτού λόγου, παραγωγή προφορικού και γραπτού λόγου), ώστε οι εκπαιδευτικοί να είναι σε θέση να συγκρίνουν τα αποτελέσματα.

Τα διαγνωστικά δοκίμια των παραγράφων Β.1 και Β.2, είναι αναρτημένα στην ιστοσελίδα της Δ.Δ.Ε. και του Π.Ι. στους ακόλουθους συνδέσμους, αντίστοιχα:

http://www.moec.gov.cy/dde/diapolitismiki/diagnostika_dokimia.html

http://www.pi.ac.cy/pi/index.php?option=com_content&view=article&id=2546&Itemid=463&language=el

Τα διαγνωστικά δοκίμια των παραγράφων Β.3 και Β.4 θα αναρτηθούν στους ίδιους πιο πάνω συνδέσμους σε μεταγενέστερο στάδιο.

B.5 Δοκίμια Προγράμματος «Ελληνομάθεια» του Κ.Ε.Ε.Α.

Τα δοκίμια του Προγράμματος «Ελληνομάθεια» του Κ.Ε.Ε.Α. θα συνεχίσουν να χορηγούνται με τον ίδιο τρόπο που ίσχυε και τα προηγούμενα χρόνια, κατά την περίοδο Φεβρουαρίου-Μαρτίου, από εξωτερικούς χορηγητές/χορηγήτριες. Στη χορήγηση θα μπορούν να λάβουν μέρος και όσα νεοαφιχθέντα παιδιά έχουν εγγραφεί και δεν συμμετείχαν στη χορήγηση του δοκιμίου προηγουμένως. Τα δοκίμια του Κ.Ε.Ε.Α. στόχο έχουν την επίσημη διαπίστωση του επιπέδου ελληνομάθειας, ενώ τα διαγνωστικά δοκίμια (Β.1-Β.4) στόχο έχουν την αρχική διάγνωση γνώσεων και την παρακολούθηση της προόδου των παιδιών.

B.6 Ερωτηματολόγιο για γονείς

Ένα από τα σημαντικότερα στοιχεία για την ορθή προσέγγιση στη διδασκαλία των παιδιών με μεταναστευτική βιογραφία είναι και η γνώση της προηγούμενης εκπαιδευτικής τους πορείας, ώστε το σχολείο στο οποίο θα φοιτήσουν να γνωρίζει βασικά στοιχεία του γραμματισμού τους. Έτσι, κάθε σχολείο θα πρέπει να μεριμνήσει ώστε οι γονείς των παιδιών με μεταναστευτική βιογραφία να συμπληρώσουν το σχετικό ερωτηματολόγιο, το οποίο είναι διαθέσιμο στα ελληνικά και μεταφρασμένο στα αγγλικά. Το ερωτηματολόγιο είναι αναρτημένο στην ιστοσελίδα της Δ.Δ.Ε. και του Π.Ι. στους ακόλουθους συνδέσμους, αντίστοιχα:

http://www.moec.gov.cy/dde/diapolitismiki/chrisimo_yliko.html

http://www.pi.ac.cy/pi/index.php?option=com_content&view=article&id=1715&Itemid=463&language=el

Γ. Υποδοχή νεοαφιχθέντων παιδιών στο σχολείο

Για την ομαλή υποδοχή των νεοαφιχθέντων κάθε φορά παιδιών με μεταναστευτική βιογραφία σε ένα σχολείο (κατανόηση κανόνων του σχολείου, γνωριμία με τον χώρο, εξοικείωση με την κουλτούρα του σχολείου, εξασφάλιση μεταφραστών/ριών), προτείνεται η δημιουργία ομάδας υποδοχής παιδιών, η οποία θα μπορούσε να αποτελείται από άτομα του διδακτικού προσωπικού του σχολείου, μαζί με παιδιά που θα έχουν εκπαιδευτεί ανάλογα για

το θέμα αυτό. Περισσότερες πληροφορίες για τους τρόπους υποδοχής παιδιών με μεταναστευτική βιογραφία κατά τις πρώτες μέρες φοίτησής τους στο σχολείο, τις ενέργειες που μπορούν να γίνουν και άλλη βοήθεια, μπορείτε να ανατρέξετε στον «Οδηγό υποδοχής παιδιών με μεταναστευτική βιογραφία: Οι πρώτες μέρες στο σχολείο». Στον Οδηγό περιλαμβάνονται ιδέες και υλικό για διάφορες ενέργειες του σχολείου για την ομαλή υποδοχή των παιδιών, ιδέες για τον τρόπο δημιουργίας ομάδων ανάλογα με το επίπεδο για τη διδασκαλία της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας, καθώς και ενδεικτικές δραστηριότητες για την πρώτη εκτίμηση του επιπέδου ελληνομάθειας. Ο Οδηγός αυτός έχει αποσταλεί σε έντυπη μορφή σε όλα τα σχολεία, ενώ είναι διαθέσιμος και ηλεκτρονικά, στην ιστοσελίδα του Π.Ι., στον σύνδεσμο <http://www.pi.ac.cy/pi/files/epimorfosi/entaxi/OdigosYpodoxis.pdf>.

Χρήσιμο υλικό για την επικοινωνία με τους γονείς υπάρχει, επίσης, διαθέσιμο στον «Οδηγό για γονείς διαμεσολαβητές». Σε αυτόν τον Οδηγό, ανάμεσα σε άλλα, υπάρχουν μεταφρασμένοι οι κανόνες φοίτησης των σχολείων όλων των βαθμίδων στα αραβικά, ρωσικά, ουκρανικά και γεωργιανά, όπως και βασικοί όροι των μαθημάτων των Ελληνικών, των Μαθηματικών και των Φυσικών Επιστημών. Ο Οδηγός έχει αποσταλεί, τη σχολική χρονιά 2018-2019, σε έντυπη μορφή σε όλα τα σχολεία, ενώ είναι διαθέσιμος και ηλεκτρονικά στην ιστοσελίδα του Π.Ι., στον σύνδεσμο <http://www.pi.ac.cy/pi/files/epimorfosi/entaxi/ODIGOSDIAMESOLAVITON.pdf>.

Δ. Χρήση υποστηρικτικού και επιμορφωτικού υλικού

Το Π.Ι., μέσω της ιστοσελίδας του (www.pi.ac.cy), προσφέρει πλούσιο υποστηρικτικό και επιμορφωτικό υλικό για τα σχολεία, όσον αφορά στη φοίτηση παιδιών με μεταναστευτική βιογραφία. Συγκεκριμένα, υπάρχουν διαθέσιμα, με ελεύθερη πρόσβαση, τα ακόλουθα:

Δ.1 Πλατφόρμα εξ αποστάσεως εκπαίδευσης (Moodle): Περιλαμβάνει μαθήματα για τέσσερις θεματικές ενότητες:

1. Διαχείριση κοινωνικοπολιτισμικής ετερότητας
2. Πολυγλωσσία
3. Ελληνική ως δεύτερη γλώσσα I
4. Ελληνική ως δεύτερη γλώσσα II.

Η πλατφόρμα είναι ανοικτή για όλους/ες τους/τις εκπαιδευτικούς που έχουν κωδικούς πρόσβασης στο Π.Ι., μέσω του συνδέσμου <https://myprofile.pi.ac.cy>. Αναλυτικές πληροφορίες για την πρόσβαση στην πλατφόρμα υπάρχουν στην ιστοσελίδα του Π.Ι., στον σύνδεσμο http://www.pi.ac.cy/pi/files/anakoinoseis/2018_2019/domes_ypostirixis_parartima.pdf.

Δ.2 Οδηγός υποδοχής παιδιών με μεταναστευτική βιογραφία: Οι πρώτες μέρες στο σχολείο: Η πρόσβαση στον Οδηγό μπορεί να γίνει ηλεκτρονικά, στον σύνδεσμο: <http://www.pi.ac.cy/pi/files/epimorfosi/entaxi/OdigosYpodoxis.pdf>.

Δ.3 Οδηγός διαχείρισης της κοινωνικοπολιτισμικής ετερότητας στο σχολείο: Ο Οδηγός έχει αποσταλεί σε έντυπη μορφή σε όλα τα σχολεία Δημοτικής και Μέσης Γενικής Εκπαίδευσης (αρ. φακ. Π.Ι. 3.1.05.2, ημερ. 3 Σεπτεμβρίου 2018). Μπορείτε, επίσης, να βρείτε τον Οδηγό σε ηλεκτρονική μορφή στην ιστοσελίδα του προγράμματος στον σύνδεσμο: <http://www.pi.ac.cy/pi/files/epimorfosi/entaxi/Odigos-Diaxeirisis-Koinonikopolitismikis-eterotitas.pdf>.

Δ.4 Οδηγός για γονείς διαμεσολαβητές: Ο Οδηγός έχει αποσταλεί σε έντυπη μορφή σε όλα τα σχολεία Δημοτικής και Μέσης Γενικής Εκπαίδευσης (αρ. φακ. Π.Ι. 3.1.05.2, ημερ. 3

Σεπτεμβρίου 2018) και βρίσκεται σε ηλεκτρονική μορφή στον σύνδεσμο: <http://www.pi.ac.cy/pi/files/epimorfosi/entaxi/ODIGOSDIAMESOLAVITON.pdf>.

Δ.5 Οδηγός εκπαιδευτικού για τη διδασκαλία της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας: Ο Οδηγός έχει αποσταλεί σε όλα τα δημοτικά σχολεία σε έντυπη μορφή (αρ. φακ. Π.Ι. 3.1.05.2, ημερ. 20 Ιουνίου 2018). Είναι διαθέσιμος και ηλεκτρονικά στον σύνδεσμο http://www.pi.ac.cy/pi/index.php?option=com_content&view=article&id=2465&Itemid=463&language=el. Ο Οδηγός, που είναι κατάλληλος για παιδιά που βρίσκονται στο αρχάριο επίπεδο (Α1 σύμφωνα με το Κοινό Ευρωπαϊκό Πλαίσιο Αναφοράς για τις γλώσσες), αναμένεται να αξιοποιηθεί από τους/τις εκπαιδευτικούς που θα αναλάβουν να διδάξουν τα ελληνικά ως δεύτερη γλώσσα και αποτελείται από:

- Βιβλίο με τίτλο: Οργάνωση ενοτήτων – Σχέδια μαθημάτων
- Βιβλίο με τίτλο: Φύλλα εργασίας: Βιβλίο 1
- Βιβλίο με τίτλο: Φύλλα εργασίας: Βιβλίο 2
- Σειρά 17 πακέτων καρτών (flashcards) (ένα πακέτο για κάθε ενότητα).

Όσον αφορά τα παιδιά επιπέδου Α2 (που συνεχίζουν την ενισχυτική διδασκαλία για δεύτερη συνεχή χρονιά), οι εκπαιδευτικοί μπορούν να χρησιμοποιούν υλικό που υπάρχει ήδη διαθέσιμο στα σχολεία (π.χ. Μαργαρίτα 3 και 4).

Δ.6 Ιστοσελίδα Π.Ι.: Στο εικονίδιο «*Εκπαιδευτική ένταξη παιδιών με μεταναστευτική βιογραφία*», υπάρχουν αναρτημένες όλες οι σχετικές με το θέμα εγκύκλιοι, όλο το υλικό από τα συνέδρια και τις επιμορφώσεις, υποστηρικτικό υλικό για τη διδασκαλία της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας (βιβλία, χρήσιμες ιστοσελίδες, λεξικά, υποστήριξη στη διδασκαλία γραμματικής, υποστήριξη στη διδασκαλία παιδιών με μειωμένη γνώση της ελληνικής στα γνωστικά αντικείμενα κ.λπ.), καθώς και χρήσιμοι σύνδεσμοι και λογισμικά. Η ιστοσελίδα εμπλουτίζεται και ανανεώνεται διαρκώς (http://www.pi.ac.cy/pi/index.php?option=com_content&view=article&id=1712&Itemid=463&language=el).

Ε. Συμμετοχή σε επιμορφωτικές δράσεις

Ε.1 Συμμετοχή σε δίκτυο σχολείων για ολόχρονη υποστήριξη από το Π.Ι.: Τα σχολεία στα οποία φοιτά μεγάλος αριθμός παιδιών με μεταναστευτική βιογραφία και στα οποία έχουν παραχωρηθεί περισσότερες από 15 περίοδοι ενισχυτικής διδασκαλίας, καλούνται όπως δηλώσουν συμμετοχή στο δίκτυο ολόχρονης υποστήριξης. Μέσω του δικτύου, τα σχολεία θα έχουν υποστήριξη για την ορθή κατανομή των περιόδων ενισχυτικής διδασκαλίας, επεξηγήσεις για τη χορήγηση των διαγνωστικών δοκιμών, ενημέρωση για πρακτικές διδασκαλίας της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας κατά τη διάρκεια των περιόδων ενίσχυσης αλλά και στη γενική τάξη, καθώς και για τους τρόπους συνεργασίας των υπεύθυνων τμημάτων με τους/τις εκπαιδευτικούς που διδάσκουν την ελληνική ως δεύτερη γλώσσα. Τα σχολεία τα οποία ενδιαφέρονται να δηλώσουν συμμετοχή μπορούν να το πράξουν στον σύνδεσμο: <https://urlzs.com/9bvG2>.

Ε.2 Σεμινάρια σε σχολική βάση: Το Π.Ι. προσφέρει, επίσης, διάφορα σεμινάρια σε σχολική βάση για τη διδασκαλία της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας, όπως και σχετικά προαιρετικά σεμινάρια, ένα εκ των οποίων προσφέρεται και με τη μέθοδο της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης, μέσω της πλατφόρμας Moodle (σχετικές πληροφορίες στην παράγραφο Δ1).